Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа №8 г.Нурлат Республики Татарстан»

«Рассмотрено»	«Согласовано»	«Утверждено»
Руководитель ШМО МБОУ «СОШ № 8 »	Заместитель руководителя по УР МБОУ «СОШ № 8»	Директор МБОУ «СОШ № 8»
________/____________ Ф.И.О	________/____________ Ф.И.О.	________/____________ Ф.И.О.
Протокол № 1 от «27» 08 2018 г.	«28» 08 2018 г.	Приказ № 253 от «29» 08 2018 г.

Рабочая программа
учебного предмета «Родной (татарский) язык»
для русскоязычных учащихся 10 класса
Ахметовой Гузалии Исламовны,
учителя родного языка и литературы,
первой квалификационной категории.

Принята на заседании
педагогического совета школы
протокол № 1 от 29 августа 2018 г.

2018-2019 учебный год

1. Аңлатма язуы.

Эш программасы түбәндәге документларны исәпкә алып төзелде:

-Россия Федерациясенең "Россия Федерациясендә белем бирү турында"гы Федераль Законы (№273, 29.12.2012);

-Россия Федерациясенең "Россия Федерациясе халык телләре турында" гы Законы (№1807-1, 12.03.2014);

-Татарстан Республикасының "Мәгариф турында"гы Законы (№68-ТРЗ 22.07.2013);

-Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгының якынча эш программасын раслау турындагы 29.04. 2010нчы елдан 1763/10нчы номерлы хаты.

-«Рус телендә урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәпләре өчен татар теле һәм әдәбиятыннан үрнәк программалар. 1-11 нче сыйныфлар», Казан: Татарстан китап нәшрияты, 2011нче ел.

-Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы муниципаль бюджет гомумбелем бирү учреждениесе "8 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе" нең 2018-2019нчы уку елына укыту планы;

-Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы муниципаль бюджет гомумбелем бирү учреждениесе "8 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе" нең гомуми белем бирүнең төп укыту программасы.

Программа рус телендә урта(тулы) гомуми белем бирү мәктәпләре өчен татар теле һәм әдәбиятыннан үрнәк программалар: 1-11 сыйныфлар. – Казан Татарстан китап нәшрияты, 2018. буенча атнага 1 сәгать исәбеннән елга 34 сәгать итеп төзелде.

Эш программасын тормышка ашыру өчен, түбәндәге укыту-методик комплекты файдаланылды.

1. Программа: Татарстан Республикасының Мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан расланган "Рус телендә урта(тулы) гомуми белем бирү мәктәпләре өчен татар теле һәм әдәбиятыннан үрнәк программалар: 1-11 нче с-лар/ [төзүче авторлар Р. З. Хәйдәрова, Р. Л. Малафеева]" – Казан: Татар. кит.нәшр., 2011;
2. Дәреслек: Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева, З.М.Шаһгалиева. Казан, "Мәгариф" нәшрияты, 2009. Татар теле. Рус телендә урта гомуми белем бирүче мәктәпнең 10 нчы сыйныфы өчен дәреслек (рус телендә сөйләшүче балалар өчен).

Уку фәненә характеристика

Соңгы елларда республикада татар теленең куллану даирәсе киңәйде, иҗтимагый функциясе көчәйде. Милләтара мөнәсәбәтләрне якынлаштыручы, җайга салучы чара буларак та аның мөмкинлекләре үсте. Укучыларда лингвистик (тел), аралашу (коммуникатив), этнокультура өлкәсенә караган (культурологик) компетенцияләр булдыру рус мәктәбендә татар теленә өйрәтүнең максатын тәшкил итә.

Гомуми белем бирү мәктәбендә татар теленә өйрәтүнең төп максаты – гамәли максат, ягъни телне аралашу чарасы буларак үзләштерү өчен, укучыларга гаилә-көнкүрешкә, уку хезмәтенә бәйле сөйләм ситуацияләре кысаларында белем бирү һәм күнекмәләрне үстерү, укучыларның акыл эшчәнлеген активлаштыру, логик фикерләү сәләтен камилләштерү, сөйләм культурасын үстерүдән гыйбарәт.

Тәрбияви максат балаларның рухи дөньяларын баету, аларны татар халкының мәдәнияте һәм сәнгате белән таныштыру, төрле милләт вәкилләре арасында дуслык һәм хөрмәт хисе тәрбияләүгә юнәлтелә.

Рус мәктәбендә татар теленә өйрәтүдә төп бурыч – программа таләп иткән сүзлек һәм грамматик минимумын сөйләмдә урынлы һәм дөрес куллануга ирешү.

Татар теле дәресләрендә укучылар бирелгән сөйләмне дөрес кабул итәргә, сөйләмдә катнашырга (диалогик сөйләм), күргәннәре һәм ишеткәннәре турында сөйләргә (монологик сөйләм), татарча текстларны укырга һәм аңларга, шулай ук грамоталы язу күнекмәләренә ия булырга тиешләр.

Телгә өйрәтүдә коммуникатив методка өстенлек бирелә. Коммуникативлык телгә өйрәтү процессының барлык якларын үзенә буйсындыра. Укыту максатлары, бурыч, принцип, методлары, эш алымнары шуннан чыгып билгеләнә.

Укыту фәненең уку планында тоткан урыны.

Федераль базис укыту планында каралганча, туган телне өйрәнүгә 10 нчы сыйныфта атнасына 1 сәгать исәбеннән елга 34 сәгать бирелә, бу Татарстан Республикасының базис укыту планына туры килә. укучылар белән индивидуаль эшләр каралган.

Эш программасы МБОУ “8 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе” нең 2018/2019 нчы уку елына күрсәтелгән дәресләр санына яраклаштырылды. 10 нчы сыйныфларның нигез программасында татар теле дәресләренә 34 сәгать вакыт каралган. Мәктәпнең уку планында татар теленә атнага 1 сәгать бирелү сәбәпле, эш программасында елга 34 дәрес алынды. Шуңа күрә теоретик материалны өйрәнүгә, контроль һәм язма эшләргә, бәйләнешле сөйләм үстерүгә бирелгән сәгатьләр саны кыскартып алынды.

Укыту предметының эчтәлеге

Белем һәм тормыш. (6 сәг)

Исемнәрнең тартым белән төрләнеше. Хикәя фигыльнең заман формалары. Исемнәрнең ясалыш ягыннан төрләре. Сан төркемчәләре. Роальд Сәгъдиев – фән күгендәге йолдыз" текстындагы лексик-грамматик материал

Иң зур байлык-күңел матурлыгы(5 сәг)

Сыйфат фигыль. Сыйфат фигыльнең заман формалары. Җөмлә кисәкләре, җыйнак, җәенкеҗөмләләр. Әйтелү максаты ягыннан җөмлә төрләре. Исем фигыль. Инфинитив.

Зарарлы гадәтләрдән сакланыгыз!(5сәг)

Ия белән хәбәр арасында сызык Исем фигыльнең килеш белән төрләнеше. Фигыль төркемчәләре, җөмлә кисәкләре, җыйнак һәм җәенке җөмләләр, тыныш билгеләре. Теләк белдерү формалары. Татар теленең төп фонетик үзенчәлекләре.

Дустың булмаса-эзлә, тапсаң-сакла(5 сәг)

Фигыльләрнең ясалыш төрләре. Сыйфат, сыйфат дәрәҗәләре. Бәйлек һәм бәйлек сүзләр. Предикатив сүзләр. Тезмә фигыльләрне кабатлау.

Саф хисләр-беренче хисләр(4сәг)

Хәл фигыль формалары. Җөмлә төрләре. Иярченле кушма җөмләләрнең аналитик һәм синтетик төрләре.

Беркем дә, бернәрсә дә онытылмый(6 сәг)

Эш кәгазьләре. Тезмә кушма җөмләләр. Иярченле кушма җөмлә төрләре. Шарт фигыль, иярчен шарт җөмлә. Тезүле һәм ияртүле, изафә бәйләнеше. Сыйфатларның ясалыш төрләре.

Кабатлау. (3 сәгать).

“Туган тел (татар теле)” укыту предметының тематик планы

Программаның төп темалары/ бүлекләре	**Сәгать саны**	**Агымдагы һәм арадаш контроль;**	**Контроль формасы**
Белем һәм тормыш.	6	Кереш контроль эш Сүзлек диктанты №1-	**Грамматик биремнәр. Диктант**
Иң зур байлык – күңел матурлыгы.	5	Сүзлек диктанты №2-	Диктант
Зарарлы гадәтләрдән сакланыгыз!	5	Контроль эш. №1	**Грамматик биремнәр.**

Дустың булмаса – эзлә, тапсаң – сакла.	5	Изложение	Изложение
Саф хисләр – беренче хисләр.	4	Сочинение	Сочинение
Беркем дә, бернәрсә дә онытылмый.	6		
Кабатлау.	**3**	Грамматик биремле контр. эш.	**Грамматик биремнәр.**
Барлыгы:	**35**		

10 нче сыйныфның татар төркемнәре өчен киңәйтелгән календарь-тематик план

№	**№**	**Дәреснең темасы**	**Сәг. сан ы**	**Эчтәлек элементлары**	**Үткәрү вакыты план/ факт**	
1 бүлек. Белем һәм тормыш. (6 сәг)						
1	1	Исемнәрнең тартым белән төрләнеше	1	Сангырау тартыкка тәмамланган исемнәрнең тартым белән төрләнешен аңлату,гамәлдә куллануны аңлату.	05.09	05.09
2	2	Исемнәрнең тартым белән төрләнеше	1	Сүзлек эше,аңлату,ситуатив күнегүләр,тәр-җемә күнегүләре. Хәзерге дөньяда татар теленең тоткан урыны турында аңлату.	12.09	12.09
3	3	” Хикәя фигыльнең заман формалары	1	Хикәя фигыльнең заман формаларын аңлату	17.09	17.09
4	4	Исемнәрнең ясалыш ягыннан төрләре	1	Хаталар өстендә эш. Исем. Саңгырау тартыкка беткән исемнәрнең тартым белән төрләнеше. Исемнәрнең ясалышын ачыклау.	24.09	24.09
5	5	Сан төркемчәләре	1	Сан төркемчәләрен аңлату	1.10	1.10
6	6	"Роальд Сәгъдиев – фән күгендәге йолдыз" текстындагы лексик-грамматик материал	1	Хикәя фигыльнең заман формаларын ачыклау.	8.10	8.10
2 бүлек. Иң зур байлык-күңел матурлыгы(5 сәг)						
7	1	Сыйфат фигыль. Сыйфат фигыльнең заман формалары.	1	Сыйфат фигыльнең заман формалары. Хикәя фигыль. Билгесез үткән заман хикәя фигыльне аңлату	15.10	15.10
8	2	**Иң зур байлык-күңел матурлыгы” бүлеге буенча.**	1	Туры сөйләм., күнегүләр эшләгәндә туры сөйләмне ачыклау.	22.10	

9	3	Хаталар өстендә эш. Ф.Әмирхан. "Хәят" әсәреннән өзектә лексик-грамматик материал	1	Җөмлә кисәкләре. Җыйнак һәм җәенке җөмләләр турында мәгълүмат бирү.	29.10	
10	4	Г. Камал. "Беренче театр" драмасыннан өзектәге лексик-грамматик материал	1	Исем фигыльләрне билгеләү.	12.11	
11	5	"Киенә белү – үзе бер һөнәр" текстындагы лексик-грамматик материал	1	Инфинитиф турында төшенчә бирү.	19.11	
3 бүлек. Зарарлы гадәтләрдән сакланыгыз!**(5сәг)**						
12	1	"Сәламәтлек - зур байлык" текстындагы лексик-грамматик материал	1	Ия белән хәбәр арасында сызык кую очракларын ачыклау.	26.11	
13	2	Контроль эш №1	1	Җөмләләрне дөрес тикшерү,аңлау,гамәлдә куллану турында мәгълүмат бирү.	3.12	
14	3	Хаталар өстендә эш. "Тәмәке тартуның зарары" текстындагы лексик-грамматик материал	1	Сүз төркемнәре һәм җөмлә кисәкләре турында төшенчә бирү.	10.12	
15	4	"Аракы кешене нишләтә?" текстларындагы лексик-грамматик материал	1	Теләк.белдерү формаларын аңлату..	17.12	
16	5	"Ак үлемнән саклан" текстындагы лексик - грамматик материал	1	Татар теленең төп фонетик үзенчәлекләрен ачыклау.	24.12	
17	6	Дус була белү серләре"текстындагы лексик-грамматик материал	1	Татар теленең төп фонетик үзенчәлекләрен ачыклау.	14.01	
4 бүлек. Дустың булмаса-эзлә, тапсаң-сакла**(5 сәг)**						
18	1	Фигыльләрнең ясалыш төрләре	1	Фигыльләрнең ясалыш төрләрен аңлату,гамәлдә дөрес куллану турында белешмәләр бирү..	21.01	
19	2	"Өч дус"әкиятендәге лексик - грамматик материал	1	Сыйфат, сыйфат дәрәҗәләрен аңлату,гамәлдә дөрес куллануны өйрәтү.	28.01	
20	3	"Тугрылыклы дуслык" мәсәлендәге лексик - грамматик материал	1	Бәйлек һәм бәйлек сүзләрне аңлату,гамәлдә дөрес кулланырга өйрәтү..	4.02	
21	4	"Тугрылыклы дуслык" мәсәлендәге лексик - грамматик материал	1	Сыйфат һәм сыйфат дәрәҗәләрен күрсәтү, ачыклау.	11.02	
22	5	Тезмә фигыльләрне кабатлау	1	. Тезмә фигыльләр турында кагыйдәләрне аңлату , гамәлдә дөрес кулланырга ымтылу.	18.02	
5 бүлек. Саф хисләр-беренче хисләр(4сәг)						

23	1	Хөснинең "Кабак" хикәясеннән өзектәге лексик-грамматик материал (1 өл.)	1	Иярченле кушма җөмлә төрләрен аңлау,гамәлдә дөрес куллану.	25.02	
24	2	Җөмлә төрләре	1	Иярченле кушма җөмлә төрләрен ачыклау..	4.03	
25	3	Иярченле кушма җөмләләрнең аналитик һәм синтетик төрләре.	1	Иярченле кушма җөмлә төрләрен ачыклау..	11.03	
26	4	Иярченле кушма җөмләләрнең аналитик һәм синтетик төрләре.	1	Иярченле кушма җөмлә төрләрен өйрәнүне ныгыту..	18.03	
6 бүлек. Беркем дә, бернәрсә дә онытылмый**(9 сәг)**						
27	1	Эш кәгазьләре	1	Эш кәгазьләрен , гариза язарга өйрәтү.	1.04	
28	2	Тезмә кушма җөмләләр	1	Тезмә кушма җөмлә төрләрен ачыклау.	8.04	
29	3	Иярченле кушма җөмлә төрләре	1	Иярченле кушма җөмлә төрләрен аңлату,гамәлдә дөрес куллануны өйрәтү..	15.04	
30	4	Шарт фигыль, иярчен шарт җөмлә	1	Шарт фигыль, иярчен шарт җөмләне ачыклау.	22.04	
31	5	Тезүле һәм ияртүле, изафә бәйләнеше	1	Тезүле һәм ияртүле, изафә бәйләнеше төрлә-рен ачыклау.	29.04	
32	6	Сыйфатларның ясалыш төрләре	1	Сыйфатларның ясалыш төрләрен ачыклау.	6.05	
Кабатлау(9 сәг)						
33	7	Ел буенча өйрәнгән материал буенча арадаш аттестация эше	1	Контроль эш эшләү.	13.05	
34 -	8	Хаталар өстендә эш. Мөстәкыйль сүз төркемнәрен кабатлау	2	Ел буена үткән материалны кабатлау	20.05	
35	9	Ел буена үткән материалны кабатлау. Белем һәм тормыш		Ел буена үткән материалны кабатлау	27.05	

Укучыларның белем дәрәҗәсенә таләпләр

1. Татар теленең төп фонетик үзенчәлекләрен гамәли белү(сингармонизм һ.б.).
2. Татар теленә генә хас фонемаларның дөрес әйтелешенә ирешү.
3. Басымны дөрес кую.
4. Татар теленең иҗек калыпларын белү.
5. Әйтелеше буенча җөмлә төрләрен аеру, дөрес әйтү.

6. Кушма, тезмә, парлы сүзләрне дөрес язу.
7. Татар, рус телләрендәге фонетик аермаларны аңлата белү.
8. Лексик , фразеологик берәмлекләрнең кулланылышын гамәли үзләштерү.
9. Алынма сүзләрне сөйләмдә дөрес куллану.
10. Татар телендә сүз ясалышының төп ысулларын белү.
11. Сүзлекләрдән файдалана белү.
12. Антоним, синонимнарны дөрес куллану.
13. Һәр сүз төркеменең сөйләмдә кулланылышы, төрләнешен, ясалыш ягыннан төрләрен, төркемчәләрен гамәли үзләштерү.
14. Җөмләдә сүзләр бәйләнешен, бәйләүче чараларны гамәли үзләштерү.
15. Иярченле кушма җөмләләрнең төрен билгели белү.
16. Бер үк фикерне төрле ситаксик модельләр белән белдерә белү.
17. Язма сөйләмдә тыныш билгеләрен дөрес куюга ирешү.
18. Җанлы сөйләмнең төп фикерен билгели алу, төп мәгълүматны таба белү.
19. Сөйләшү үткәрү, ирекле аралаша алу.
20. Сораулар бирә, җавап кайтара алу.
21. Үз фикереңне җиткерә, дәлилли белү.
22. Сөйләмне тулы, аңлаешлы оештыра белү.
23. Өйрәнелгән темага сочинение язу.
24. Укылган яки тыңланган текстның планын төзеп, аның эчтәлеген язмача һәм телдән сөйләп бирү.
25. Язма формада аралашу тәгъбирләрен гамәли үзләштерү.

Уку- укыту методик комплекты:

Укыту методик комплект

Программа: Татарстан Республикасының Мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан расланган “Рус телендә урта(тулы) гомуми белем бирү мәктәпләре өчен татар теле һәм әдәбиятыннан үрнәк программалар: 1-11 нче с-лар/ [төзүче авторлар Р. З. Хәйдәрова, Р. Л. Малафеева]” – Казан: Татар. кит.нәшр., 2011;
Дәреслек: Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева, З.М.Шаһгалиева. Казан, “Мәгариф” нәшрияты, 2009. Татар теле. Рус телендә урта гомуми белем бирүче мәктәпнең 10 нчы сыйныфы өчен дәреслек (рус телендә сөйләшүче балалар өчен).

Укытучы өчен методик әдәбият

А.Ш.Асадуллин, Р.А.Юсупов «Рус телле балаларга татар телен укыту методикасы нигезләре» Казан, «Мәгариф» нәшрияты, 2018
Р.З.Хайдарова «Научно-педагогические аспекты билингвального образования в Республике Татар-стан», Набережные Челны,2016
Р.З.Хайдарова «Сборник ситуативных упражнений по татарскому языку для русскоязычных учащихся», Набережные Челны, 2016
Ф.Ф.Харисов «Татар телен чит тел буларак өйрәтүнең фәнни-методик нигезләре», Казан, Мәгариф, 2012.

Укучылар өчен әдәбият

Сүз сәнгатенең барлык жанрларына караган әсәрләрдән өзекләр:
Г.Камал, Һ.Такташ, М.Җәлил, Ф.Әмирхан, Ә.Еники, И.Гази, Н.Дәүли, Г.Әпсәләмов, М.Мәһдиев, Г.Ахунов, Ф.Хөсни, И.Юзеев, Ш.Маннур, Г.Сабитов, Ф.Яруллин.
М.Хөсәен «Китап». Р. Фәхреддин «Китап һәм уку» . Каюм Насыйри «Тәрбия китабы». «Казан дәүләт университеты» тексты. «Роальд Сәгъдиев — фән күгендәге йолдыз» тексты. “Татарлар кайларда яшиләр?” тексты. «Сәламәтлек — зур байлык» тексты. «Тәмәке тартуның зарары» тексты .«Аракы кешене нишләтә?» тексты. «Ак үлем»нән саклан» тексты. “Киенә белү – үзе бер һөнәр” тексты.“Тормыш мәгънәсе” тексты. «Өч дус» әкияте . «Тугрылыклы дуслык» мәсәлә. Ф. Хөсни“Кабак”. Һ.Такташ “Мокамай”. И.Юзеев “Мин телим дусларга”. Габделхай Сабитов «Ярсулы яз». А. Гыймадиев. «Зөлфия +... мин». В. Казыйханов. «Йөрәк киңәш котә». Әмирхан Еники «Кем җырлады?» . Ш. Маннур.

«Әсирлектә туган дуслык», Г. Ахунов: тормыш юлы һәм иҗаты «Шагыйрьнең каһарманлыгы» әсәре, Муса Җәлил – герой-шагыйрь, Г. Әпсәләмов «Газинур» . М. Мәһдиев «Бәхилләшү».

Электрон ресурслар

1.http://www.tugantelem.narod.ruтатар теленөйрәнү
2.http://tatar.com.ru/fonetika.php татар телефонетикасы
3.http://tatar.moy.su татар телетурында
4. http://. belem.ruновости (яңалыклар)
5. http://. suzlek.ruon- lineрусча сүзлек
6. http://. Tugan-tel.at.ru шрифтлар һәм IT- технологияләр
7. http://. Kitapxane.at.ruтатар телендәге әдәби әсәрләр
8. http://. Tatar.com.ruтатар телендә сүзлекләр
9. http://. Tatarca.boom.ru татарча текстлар
10. http://. tataroved.ruтатар тарихы: төрки – татар дөньясы
11.http://vneuroka.ruмавыктыргыч уеннар
12. http://www.fasi.gov.ruФән һәм инновацияләр буенча федераль агентлык
13. http://www.edu. kzn.ruТР Мәгариф һәм фән министр-лыгы Белем порталы

<u>ӨСТӘМӘЛӘР</u>

Тематик планда үзгәрешләр бите

№п/п	**Дата**	**Календарь-тематик пландагы үзгәрешләр**	**Сәбәбе**	**Килешенде**

Контроль эшләр

Сүзлек диктанты №1. “Белем һәм тормыш” темасы буенча.

Әһәмиятле, кушылма, әверелә, укымышлы, беррәттән, мәдәният, көнләшү, әхлакый, икътисад, олы буын, махсус, хезмәттәш, матди һәм рухи мирас, юнәлеш, әзерләү, гыйльми дәрәҗә, тынгысыз, тоярга, хәл итәләр, тормыш чыганагы, көн кисәкләре, сафлык, җөй.

Кереш контроль эш№1 «9 нчы сыйныфта өйрәнгән грамматика”

Фамилияң____________________

1. Нокталар урынына җәя эчендәге фигыльләрнең туры килгәннәрен куегыз һәм тәрҗемә итегез.

1) Син ни өчен бүген математика дәресенә ...? 2) Мин иртән аш ..., чәй генә ... . 3) Әти бүген Камадан өч зур балык ... .4) Нигә көзгене пычрак чүпрәк белән ... ? 5) Син ни өчен шулай тәртип бозасың, әниең бик ... . 6) Алар бүләк өчен рәхмәт ... ?

(Соңга кал. Ашамый. Тот. Бул. Әйт. Эч. Сөрт. Борчыл.)

2. Тәрҗемә итегез.

1) Ты написал диктант без ошибок. 2) В выходные дни мы были на огороде. 3) Почему вы не помыли руки? 4) После девяти часов я уснул. 5) Сегодня они вовремя не вернулись, опять опоздали. 6) 7) Я тебе ничего не сказал, потому что ты не спросил. 10) Ночью на улице прошел дождь.

3. Сорауларга тулы җаваплар языгыз.

1) Синең әниең кайсы шәһәрдә (авылда) туган? 2) Ул мәктәптә ничек укыган? 3) Кайсы фәннәрне аеруча яраткан? 4) Әниеңнең дуслары күп булганмы? 5) Әниеңнең нң якын дустының исеме ничек булган? 6) Мәктәптән соң әниең эшләгәнме яки укыганмы? 7) Әниең белән әтиең кайчан беренче тапкыр очрашканнар? 8) Аларга ничә яшь булган? 9) Алар кайчан өйләнешкәннәр? 10) Син ничәнче елда туган?

4. Сезнең дустыгыз Казан югары уку йортларының берсендә укый. Аңа бу уку йорты турында үзегезне кызыксындырган 10 – 12 сорау бирегез.

Сүзлек диктанты №2 "Иң зур байлык-күңел матурлыгы" темасы буенча.

Тукланырга, таләп, даими, җилләтергә, чыныктыру, истә тотарга, уңышка ирешү, түземлелек, берләштерә, көрәш сәнгате, кул көрәше, ихтыяр көче, хәрәкәтләнергә, төгәлләү, уртак, көндәш, бил, егарга.

Контроль эш. №2 3нче бүлектә үтелгән материал буенча грамматик биремнәр эшләү.

1. Түбәндәге сүзләрнең антонимнарын табып яз.

бай-...	салкын-...
зур-,..	биек-...
калын — ...	усал - ...
күп-...	кыш-...

2.1) Предложи другу почитать книгу о Татарстане.

2) Спроси у друга:

- какие животные обитают в Татарстане;
- какие реки протекают через Татарстан.

3.Что ты скажешь в следующих ситуациях?

1) Вы собираетесь на Сабантуй. Ваша подруга не хочет идти. Убедите её, что на празднике будет весело.

2) Предложите другу спеть песню на татарском языке.

3) Из Турции приехали гости. Они не знают, что это за праздник. Расскажите им.

4.Предложи другу:

- поехать в Казань в аквапарк;
- посмотреть башню Сююмбике;
- прочитать стихи Габдуллы Тукая;

- спеть песню на татарком языке.

5. Поставь вопросы к данным предложениям.

1) Мин песиемне бик яратам. 2) Песием дә мине бик ярата. 3) Ул бик акыллы һәм хәйләкәр. 4) Ул кара һәм ак төстә. 5) Аның тәпиләре көчле.

6. Күп нокталар урынына сораулар куеп яз.

....?

Без Татарстанда яшибез.

-............................... ?

-Татарстанда татарлар, руслар, башкортлар һәм башка милләт кешеләре яши.

- .... ?

- Алар дус һәм тату яшиләр.

Изложение№1

К.Насыйри- зур галим

Каюм Насыйри - торле фэн нигезлэре белэн татар халкын ана телендэ таныштыручы. Математика фэне буенча “Хисаплык”, геометрия буенча “Гыйльме пэндэсэ” дэреслеклэре яза. Зур кулэмле география китабын эзерли. Шулай ук игенчелек, ботаника буенча китаплар чыгара, узе сызган карталарын календаренда бастыра .

Тарих фэне буенча торле мэкалэлэре, махсус китаплары бар. Казан тарихы хакындагы язмалары кызыклы. Шулай ук куп кенэ татар авылларынын тарихы хакында да мэкалэлэр яза. Ул буш вакытында халык телендэге материалларны, каберташ язмаларын, торле шәҗәрәләрне, кулъязма һэм басма китапларны ныклып өйрэнэ.

К.Насыйри узенен гыйльми эшчэнлеген мэдрэсэдэ уку елларында ук башлап жибэрэ. Анын узе исэн вакытта ук татар һэм рус теллэрендэ торле зурлыктагы 40 лап китабы донья күрэ.(106 сүз)

Ел буенча өйрәнгән материал буенча арадаш аттестация эше

I вариант

I Җәя эчендәге сүзләрне тиешле килешкә куеп, җөмләләрне күчереп языгыз.

(Татарстан) табигате матур, бай һәм төрле. Калын урманнар да, тигез далалар да бар анда. (Урманнар) төрле агачлар үсә. (Агачлар) арасында төрле хайваннар яши. Кошлар да бик күп. Татарстан аша дүрт зур елга ага. Кечкенә елгалар һәм күлләр дә күп. (Татарстан) климаты уртача. Шуңа күрә (республика) бай табигате игенчелек һәм терлекчелек белән шөгыльләнү өчен бик уңайлы.

(Табигать) сакларга кирәк.

II . Җөмләләргә сораулар куеп языгыз.

1 ***Татарстанның*** табигате бик матур.
2 Татарстан ***урманнарга , елга-суларга*** бик бай.
3 Татарстан аша Идел, Кама, Нократ, Агыйдел елгалары ***ага.***
4 ***Урманнарда*** аю,бүре, төлке, куян һәм башка хайваннар һәм кошлар яши.
5 Урманда һава ***чиста.***

III Күп нокталар урынына сүзләр языгыз.

1 Шәһәребез ...... матурая.
2 ... биналар бик күп төзелә.

3 Мин шәһәр транспортында йөрмим, ... йөрим.
4 ... кибетләр күп.
5 .... яратабыз.

I Татарча языгыз.

1 Скажите о том , что Вы узнали много интересного о выдающихся татарских деятелях.
2 Уточните у своего знакомого, сколько районов в Татарстане.
3 Позвоните в справочное бюро автовокзала и спросите , когда первый рейс в Набережные Челны.
4 Спросите у своего знакомого, в каких театрах Казани он побывал.
5 Посоветуйте друзьям посетить древний Булгар.

V Бирелгән сыйфатларны ике төркемгә бүлеп языгыз:

1 Уңай сыйфатлар 2. Тискәре сыйфатлар

Кызыксынучан, битараф, тупас, кешелекле, акыллы, көчле, горур, ялкау, җитди, эшчән, итьтибарсыз, тырыш, әдәпле, тәмле телле, үзен ярата торган, тыйнак, кыю, куркак, ялагай, белемсез, оялчан.

II вариант

I Тәрҗемә итегез, 4 җөмлә төзегез.

Чибәр, акыллы, әдәпсез, горур, көчле, сабыр, тупас, ягымлы, җитди, тырыш, эшчән.

II Сораулар языгыз.

1 ....? Бу егет Казаннан.
2 ....? Тарих белән кызыксынам.
3 ....? 29 нчы мәктәптә укыйбыз.
4 ....? Сәгать тугызда барабыз.

III Спроси у друга:

- что он знает о поэте Мусе Джалиле;
- когда Андре Тиммерманс передал стихи Мусы Джалиля;
- сможет ли он пойти с тобой в музей;
- общается ли он с друзьями через Интернет;
- кем он хочет стать.

IV Саннарны сүз белән языгыз, 3 җөмлә төзегез.

45, 100, 115, 280, 1000, 1150.

V Җәяләр эчендәге сүзләрне кирәкле формада куеп, җөмләләрне языгыз.

Сәламәт (булырга) өчен беренче чиратта спорт белән шөгыльләнергә кирәк. Укучылар төрле спорт (түгәрәкләр) йөри алалар. Муса Җәлил 1941 (ел) (сугыш) китә. Без һәрвакыт (олылар) үрнәк (алырга).

Көтелгән җаваплар

Арадаш аттестация эше

I вариант

I. Җәя эчендәге сүзләрне тиешле килешкә куеп, җөмләләрне күчереп языгыз.

Татарстанның табигате матур, бай һәм төрле. Калын урманнар да, тигез далалар да бар анда. Урманнарда төрле агачлар үсә. Агачлар арасында төрле хайваннар яши. Кошлар да бик күп. Татарстан аша дүрт зур елга ага. Кечкенә елгалар һәм күлләр дә күп. Татарстанның климаты уртача. Шуңа күрә республиканың бай табигате игенчелек һәм терлекчелек белән шөгыльләнү өчен бик уңайлы.

Табигатьне сакларга кирәк.

II . Җөмләләргә сораулар куеп языгыз.

1) ***Нәрсәнең*** табигате бик матур?
2) Татарстан ***нәрсәләргә*** бик бай?

3) Татарстан аша Идел, Кама, Нократ, Агыйдел елгалары ***нишли?***
4) ***Кайда*** аю,бүре, төлке, куян һәм башка хайваннар һәм кошлар яши?
5) Урманда һава ***нинди?***

III. Күп нокталар урынына сүзләр языгыз.

1) Шәһәребез көннән - көн матурая.
2) Шәһәрдә биналар бик күп төзелә.
3) Мин шәһәр транспортында йөрмим, машинада йөрим.
4) Шәһәрдә кибетләр күп.
5) Без шәһәребезне яратабыз.

IV Татарча языгыз.

1) Без бөек татар шәхесләре турында күп кызык нәрсәләр белдек.
2) Алсу, әйт әле, Татарстанда ничә район бар?
3) Алло, исәнмесез. Яр Чаллыга беренче автобус кайчан?
4) Алсу, син нинди Казан театрларында булдың?
5) Дусларым, борынгы Болгарга барыгыз.

V Бирелгән сыйфатларны ике төркемгә бүлеп языгыз:

Уңай сыйфатлар:кызыксынучан, кешелекле, акыллы, көчле, горур, җитди, эшчән, тырыш, әдәпле, тәмле телле, тыйнак, кыю, оялчан.
Тискәре сыйфатлар:битараф, тупас, ялкау, үзен ярата торган, куркак, ялагай, белемсез.

II вариант

I. Тәрҗемә итегез, 4 җөмлә төзегез.

Чибәр - красивый, акыллы - умный, әдәпсез**,** горур - гордый, көчле - сильный, сабыр - терпиливый, тупас - грубый, ягымлы- вежливый, җитди - серьезный, тырыш - старательный, эшчән - трудолюбивый.

II. Сораулар языгыз.

1 Бу егет кайдан? Бу егет Казаннан.
2 Нәрсә белән кызыксынасың? Тарих белән кызыксынам.
3 Ничәнче мәктәптә укыйсыз? 29 нчы мәктәптә укыйбыз.
4 Сәгать ничәдә барасыз? Сәгать тугызда барабыз.

III. Спроси у друга:

- Дустым, син шагыйрь Муса Җәлил турында нәрсә беләсең?
- Андре Тиммерманс Муса Җәлилнең шигырьләрен кайчан тапшырган?
- Алсу, син минем белән музейга бара аласыңмы?
- общается ли он с друзьями через Интернет;Тимур, син дусларың белән Интернет аша аралашасыңмы?
- Дустым, син кем булырга телисең?

IV. Саннарны сүз белән языгыз, 3 җөмлә төзегез.

Кырык биш, йөз, йөз унбиш, ике йөз сиксән, мең, бер мең илле.

V. Җәяләр эчендәге сүзләрне кирәкле формада куеп, җөмләләрне языгыз.

Сәламәт булыр өчен беренче чиратта спорт белән шөгыльләнергә кирәк. Укучылар төрле спорт түгәрәкләренә йөри алалар. Муса Җәлил 1941 елда сугышка китә. Без һәрвакыт олылардан үрнәк алабыз.

Язма эшләрне бәяләү

Рус телендә сөйләшүче балаларның татар теленнән белем һәм күнекмәләрен тикшерү төрләре.

№	Эш төрләре	Сыйныф

		10
1.	Тыңлап аңлау	1,5 – 2,5 минут
2.	Диалогик сөйләм	12 – 13 реплика
3.	Монологик сөйләм	11 – 13 фраза
4.	Һәр тема буенча аралаша белү күнекмәләрен ситуатив күнегүләр аша тикшерү	4
5.	Уку	90 – 95 сүз
6.	Язу:	
	сүзлек диктанты	26 – 28 сүз
	Сочинение	10 – 12 җөмлә
	Изложение	100-110 сүз.

Язма эшләрне бәяләү нормалары

№	Бәяләү критерийлар ы	“5”ле	“4”ле	“3 ле	“2”ле
1	Тыңланган текстның эчтәлеге буенча сорауларга язмача җавап бирү. (тыңлап аңлау минутларда – 1,5)	Эчтәлекне тулаем аңлап, барлык сорауларга язмача дөрес җавап бирелгән, 1 орфографик хатасы яки эчтәлеккә бәйле 1 хатасы бар.	Эчтәлекне аңлап, сорауларга дөрес җавап бирелгән, әмма 2-3 орфографик, 3 пунктуацион яки эчтәлеккә бәйле 2-3 хатасы бар.	Эчтәлекне өлешчә генә аңлап, сорауларга төгәл җавап бирелмәгән, 5 орфографик, 5 пунктуацион яки эчтәлеккә бәйле 4-5 хатасы бар.	Сорауларга бирелгән җавапларның яртысы дөрес түгел, 6 орфографик, 6 пунктуацион яки эчтәлеккә бәйле 5тән артык хатасы бар.
2	Диалогик сөйләм (репликалар саны - 11 -12)	Укучы бирелгән ситуация яки өйрәнелгән тема буенча әңгәмә кора ала, әйтелеше һәм грамматик төзелеше ягыннан дөрес, эчтәлеге ягыннан эзлекле һәм тулы диалогик сөйләм төзи.	Укучы бирелгән ситуация яки өйрәнелгән тема буенча әңгәмә кора ала, әмма репликаларның әйтелешендә һәм аерым сүзләрнең грамматик формаларында 2-3 хата җибәреп, эчтәлеге ягыннан эзлекле диалогик сөйләм төзи.	Укучы өстәмә сораулар ярдәмендә генә әңгәмә кора ала, репликаларның әйтелешендә һәм сүзләрнең грамматик формаларында 4-6 хата җибәреп, эчтәлеген бозып, диалогик сөйләм төзи.	Укучы бирелгән ситуация яки өйрәнелгән тема буенча диалог төзи алмый.
3	Монологик сөйләм (фразалар саны- 10-12)	Укучы өйрәнелгән яки тәкъдим ителгән тема буенча әйтелеше, грам-матик төзелеше	Укучы өйрәнелгән яки тәкъдим ителгән тема буенча эзлекле сөйләм төзи, әмма аерым сүзләрнең әйтелешендә, грамматик	Укучы өйрәнелгән яки тәкъдим ителгән тема буенча эзлекле сөйләм төземи, сүзләрнең әйтелешендә,	Укучы өйрәнелгән яки тәкъдим ителгән темага монолог төзи алмый.

		ягыннан дөрес һәм эчтәлеге ягыннан тулы, эзлекле монологик сөйләм төзи.	формаларында яки җөмлә төзелешендә 2-3 хатасы бар.	җөмлә төзелешен-дә 4-7 хата ясый.	
4	Уку (сүзләр саны – 95-100)	Укучы тәкъдим ителгән текстның эчтәлеген тулаем аңлап, авазларны һәм сүзләрне дөрес әйтеп, басымны дөрес куеп, сәнгатьле һәм аңлаешлы итеп тиешле тизлектә укый.	Укучы тәкъдим ителгән текстның эчтәлеген аңлап, сәнгатьле һәм аңлаешлы итеп, әмма 2-3 орфоэпик хата җибәреп (авазларның әйтелешен бозып, басымны дөрес куймыйча, синтагмаларның бүленешендә ялгышып) укый.	Укучы тәкъдим ителгән текстның эчтәлеген өлешчә аңлап, 4-6 тупас орфоэпик хата җибәреп укый, уку тизлеге акрын.	Укучы тәкъдим ителгән текстның эчтәлеген бөтенләй аңламыйча, орфоэпик кагыйдәләрне бозып, 7дән артык әйте-леш хатасы җибәреп һәм уку тизлегенә куелган таләпләрне сакламыйча укый.
5	Сүзлек диктанты (сүзләр саны - 25-27)	Эш пөхтә, төгәл һәм орфографик хаталарсыз язылган.	Эш пөхтә, төгәл язылган, әмма 1-3 төзәтүе яки 1-2 орфографик хатасы бар.	Эш пөхтә һәм төгәл язылмаган, 4-5 төзәтүе яки 3-5 орфографик хатасы бар.	Эш пөхтә һәм төгәл язылмаган, 6 яки аннан артыграк хатасы бар.
6	Изложение	Тыңланган текстның эчтәлеге тулы, эзлекле һәм дөрес язылган, 1 орфографик, 1 пунктуацион яки 1 грамматик хаталы эш.	Тыңланган текстның эчтәлеге эзлекле һәм дөрес язылган, ләкин 1-2 эчтәлек ялгышы җибәрелгән, 2-3 орфографик, 2-3 пунктуацион яки 2-3 грамматик хаталы эш.	Тыңланган текстның эчтәлеге өлешчә эзлекле язылган, 4-5 орфографик, 4 пунктуацион яки 4-5 грамматик хаталы эш.	Тыңланган текстның эчтәлеге бөтенләй ачыл-маган, эзлекле язылмаган, 6 дан артык орфографик, 5 тән артык пунктуацион яки 6 дан артык грамматик хаталы.
7	Сочинение (җөмлә саны - 12-15)	Эш тәкъдим ителгән темага эзлекле язылган һәм эчтәлеге тулы ачылган, 1 орфографик,	Эш тәкъдим ителгән темага эзлекле язылган, ләкин 2-3 эчтәлек ялгышы, 2-3 орфографик, 2-3 пунктуацион хатасы бар.	Эш тәкъдим ителгән темага өлешчә эзлекле язылган, эчтәлеге тулысынча ачылмаган, 4-5 орфографик, 4-	Эш тәкъдим ителгән темага эзлекле язылмаган һәм эчтәлеге ачылмаган, 6 дан артык

		1 пунктуацион яки 2 грамматик хатасы бар.		5 пункту-ацион һәм җөмлә төзелешендә хатасы бар.	орфографик, 6 дан артык пунктуацион һәм грамматик хатасы бар.

Тест формасында, БРТ биремнәре формасындагы эшләрне түбәндәгечә бәяләргә мөмкин:

Эшнең 85-100%ы дөрес булса, **«5»ле** куела.

Эшнең 65-84%ы дөрес булса, **«4»ле** куела.

Эшнең 35-64% ы дөрес булса, **«3»ле** куела.

Эшнең дөреслеге 35%тан ким булса, **«2»ле** куела.